

QISHLOQ XO‘JALIGIDA DAVLAT SUBSIDIYALARI VA ULARNING QISHLOQ HUDUDLARIDAGI IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA’SIRI

Aytimbetova Zuxra Maxambetaliyeva
Nukus innovatsion instituti

Annotatsiya: Mazkur maqolada qishloq xo‘jaligida davlat subsidiyalarining qishloq hududlaridagi iqtisodiy rivojlanishga ta’siri tahlil qilinadi. Subsidiyalar – bu davlat tomonidan qishloq xo‘jaligi sektorini qo‘llab-quvvatlash maqsadida taqdim etiladigan moliyaviy yordam turi bo‘lib, u ishlab chiqarishni rivojlantirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va iqtisodiy barqarorlikni oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Maqolada subsidiyalar orqali qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishini rag‘batlantirish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va qishloq infratuzilmasini rivojlantirish masalalari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, subsidiya tizimining kamchiliklari va uni samarali tashkil etish usullari ham muhokama qilinadi. Ushbu maqola qishloq xo‘jaligida davlat subsidiyalarining qishloq hududlarini iqtisodiy rivojlantirishdagi o‘rnini aniqlashga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: qishloq xo‘jaligi, davlat subsidiyalari, iqtisodiy rivojlanish, qishloq hududlari, moliyaviy yordam, innovatsion texnologiyalar, ish o‘rinlari yaratish, ijtimoiy-iqtisodiy infratuzilma.

Davlat subsidiyalari – bu davlat tomonidan qishloq xo‘jaligini qo‘llab-quvvatlash va rivojlantirish uchun ajratiladigan moliyaviy yordam shakllaridir. Ushbu subsidiyalar qishloq xo‘jaligi ishlab chiqaruvchilari uchun resurslardan samarali foydalanish, hosildorlikni oshirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etishda muhim ahamiyatga ega. Moliyaviy yordam (direkt subsidiyalar) fermerlar va qishloq xo‘jaligi korxonalariga bevosita mablag‘ shaklida taqdim etiladi [1, 65-66]. Moliyaviy yordam ko‘pincha urug‘lik, o‘g‘itlar, texnika va uskunalarni sotib olish uchun yoki operatsion xarajatlarni qoplash uchun ajratiladi. Bu yordam turi fermerlar uchun moddiy barqarorlikni oshirishda va ishlab chiqarish hajmini kengaytirishda muhim o‘rin tutadi. Davlat tomonidan beriladigan soliq imtiyozlari fermerlarning moliyaviy yukini kamaytiradi. Masalan, yer soliqlari yoki foyda solig‘ida yengilliklar berilishi qishloq xo‘jaligi ishlab chiqaruvchilariga o‘z mablag‘larini boshqa investitsiyalarga yo‘naltirish imkonini beradi. Soliq imtiyozlari ham uzoq muddatli rivojlanishga hissa qo‘shadi [3, 131-134].

Qishloq xo‘jaligida qo‘llaniladigan subsidiyalarning yana bir shakli qulay kreditlar va foiz yengilliklaridir. Davlat tomonidan kafolatlangan yoki past foizli kreditlar fermerlarga katta miqdordagi investitsiyalarni amalga oshirish imkonini beradi, bu esa ishlab chiqarishni rivojlantirish va kengaytirishga yordam beradi. Foiz yengilliklari bilan ta‘minlangan kreditlar katta hajmdagi investitsiyalarni joriy etishni rag‘batlantiradi. Davlat tomonidan beriladigan grantlar qishloq xo‘jaligi sohasida ilmiy-tadqiqot ishlarini olib borish, innovatsion texnologiyalarni ishlab chiqish va ekologik xavfsiz loyihalarni amalga oshirish uchun qo‘llaniladi. Grantlar ko‘pincha qishloq xo‘jaligida barqarorlik va samaradorlikni oshirishga qaratilgan dasturlar doirasida

taqdim etiladi. Davlat subsidiyalarining turli shakllari qishloq xo'jaligida ishlab chiqarish hajmini oshirish, resurslardan samarali foydalanishni ta'minlash va iqtisodiy barqarorlikni kuchaytirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, subsidiya shakllarining har biri qishloq hududlaridagi iqtisodiy rivojlanishga o'ziga xos tarzda ta'sir ko'rsatadi.

Davlat subsidiyalari qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi, chunki ular fermerlarga iqtisodiy yukni kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish va hosildorlikni oshirish uchun keng imkoniyatlar yaratadi. Davlat subsidiyalari yordamida fermerlar urug', o'g'it, yem-xashak, texnika va uskunarlar kabi zarur resurslarni sotib olish imkoniga ega bo'ladi. Bu esa hosildorlikni oshiradi va ishlab chiqarish hajmini kengaytirishga imkon beradi. Natijada, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlangan qishloq xo'jaligi sektori mamlakat oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Davlat subsidiyalari orqali fermerlar zamonaviy texnologiyalar va uskunalar joriy etishga rag'batlantiriladi. Texnik modernizatsiya ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va mehnat xarajatlarini kamaytirish imkonini beradi. Masalan, irrigatsiya texnologiyalari yoki hosilni yig'ib olishda qo'llaniladigan avtomatlashtirilgan uskunalar hosildorlikni sezilarli darajada oshiradi va ekologik barqarorlikni ta'minlaydi. Davlat subsidiyalari qishloq xo'jaligi sohasida yangi ish o'rinlarini yaratishga turtki beradi. Fermer xo'jaliklari kengayib, ko'proq ishchilarni yollashga ehtiyoj sezadi, bu esa qishloq joylarida ishsizlik darajasini kamaytiradi. Shu tariqa subsidiyalar mahalliy iqtisodiyotni rivojlantirishga ham hissa qo'shadi. Davlat subsidiyalari qishloq xo'jaligida samaradorlikni oshirish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va yangi texnologiyalarni joriy etish uchun muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, ular qishloq xo'jaligi mahsulotlarining sifatini yaxshilash va mamlakatning oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda ham katta ahamiyatga ega [4, 137-138].

Davlat subsidiyalari qishloq hududlarining iqtisodiy rivojlanishiga salmoqli ta'sir ko'rsatadi. Ular mahalliy infratuzilmani yaxshilash, yangi ish o'rinlarini yaratish, va qishloq aholisining iqtisodiy sharoitlarini mustahkamlashga yordam beradi. Subsidiyalar yordamida qishloq joylarida zarur ijtimoiy infratuzilma – yo'llar, elektr ta'minoti, suv va sanitariya xizmatlari yaxshilanadi. Davlat tomonidan ko'rsatilgan qo'llab-quvvatlashlar qishloq hududlarida moliyaviy resurslarni to'plashga yordam beradi, natijada mahalliy infratuzilma rivojlanadi. Bu qishloq aholisiga yanada qulay sharoitlar yaratib, iqtisodiy faoliyatni rag'batlantiradi. Davlat subsidiyalari yosh fermerlarni o'z biznesini boshlashga undaydi. Ayniqsa, boshlang'ich kapital yoki qulay kreditlar shaklidagi subsidiyalar yosh fermerlar uchun katta yordam bo'ladi. Bu esa yangi avlod qishloq xo'jaligiga jalb etilib, mahalliy iqtisodiyotni jonlantiradi. Yosh fermerlarning faoliyati bilan innovatsiyalar va yangi ish o'rinlari yaratilishi qishloq

iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Davlat subsidiyalari yordamida kichik fermerlar o'z mahsulotlarini bozorga olib chiqishga va savdo infratuzilmasini rivojlantirishga imkon topadi. Bu qishloq xo'jaligi mahsulotlarining eksport hajmini oshirish va mahalliy iqtisodiyotning rivojlanishiga turtki beradi. Mahalliy mahsulotlarni sotishdan keladigan daromad qishloq xo'jaliklarini rivojlantirish uchun qo'shimcha resurslarni yaratadi. Davlat subsidiyalari orqali qishloq hududlarida ijtimoiy va iqtisodiy infratuzilma yaxshilanadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va mahalliy ishlab chiqarish rag'batlantiriladi. Bu esa qishloq joylarining umumiy iqtisodiy rivojlanishini tezlashtiradi va qishloq aholisining hayot sifatini yaxshilashga katta hissa qo'shadi.

Xulosa. Qishloq xo'jaligida davlat subsidiyalari, albatta, sektorning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular fermerlarga texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, mahsulot diversifikatsiyasini amalga oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda yordam beradi. Subsidiyalar qishloq hududlarida yangi ish o'rinlarini yaratish, ijtimoiy infratuzilmani yaxshilash va mahalliy tadbirkorlikni rivojlantirishga turtki bo'lib, umumiy iqtisodiy rivojlanishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, subsidiyalarning samarali taqsimlanishi, shaffoflik, ekologik xavfsizlik va adolatli taqsimlash masalalari bo'yicha ba'zi muammolar mavjud. Bu muammolarni hal qilish uchun monitoring tizimlarini kuchaytirish, kichik fermerlarni qo'llab-quvvatlash, ekologik barqarorlikni ta'minlash va subsidiyalarning uzoq muddatli rivojlanishga yo'naltirilishini ta'minlash zarur. Davlat subsidiyalarini to'g'ri va samarali ishlatish orqali qishloq xo'jaligi va qishloq hududlarining iqtisodiy rivojlanishi barqaror bo'ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ergashev, R. X., Fayziyeva, S. S., & Xamrayeva, S. N. (2018). Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti. *Toshkent" Iqtisod moliya.-2018*.
2. Fayzullayev, J., & Umarov, O. (2023). Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirish yo'liga o'tkazish sharoitida "yashil" sanoat siyosatini amalga oshirish xususiyatlari.
3. Omonova, N. Z. (2024). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA INVESTITSIYA SOHASINI TARTIBGA SOLISHNING HUQUQIY ASOSLARI. *Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования*, 3(5), 131-134.
4. TA'LIM, VAZIRLIGI., INSTITUTI, T. M., JO'RAYEV, T., & TOJIBOYEVA, D. (2015). *IQTISODIYOT NAZARIYASI*.
5. Turdimuratova, A. A. (2024). O'ZBEKISTON HUDUDLARIGA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISHDA KO'P QAVATLI YASHIL FERMER XO'JALIKLARINI TASHKIL ETISH. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 4(5), 333-337.